

การพัฒนารูปแบบบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยยาเสพติดหญิง สถาบันธัญญารักษ์ : การจัดการรายกรณี

รุจิรา อากาศบุษยพันธ์ุ วท.ม. (จิตวิทยาชุมชน)

คำพร ปาระมี พย.บ.

พจนา นาคน้ำ วท.บ.

วิไลรัตน์ สิริฤกษ์สกุล วท.ม.

เยาวเรศ นาคะโยธินสกุล ศศ.ม.

นันทนา อินทร์พรหม ศศ.ม.

ทิพย์วารินทร์ เบ็ญจนิรัตน์ ศษ.ม.

จรรยาธิษัฏ ยี่ภู่ วท.ม.

สถาบันธัญญารักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และพัฒนาระบบการดูแล และกิจกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดหญิง และศึกษาความพึงพอใจและปัญหาอุปสรรคในการนำระบบการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พื้นที่ที่ศึกษาคือสถาบันธัญญารักษ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน 42 คน ผู้ป่วยยาเสพติดหญิง 186 คน และครอบครัวผู้ป่วย 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษามีดังนี้

1. สภาพปัญหาการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยยาเสพติดหญิงสถาบันธัญญารักษ์ พบว่าผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่มีปัญหาซับซ้อน ยุ่งยาก เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์/เจ็บป่วยด้านร่างกาย/จิตใจ หรือผู้ป่วยที่ขาดความพร้อมในการรักษา ยังไม่มีแนวทาง และระบบการดูแลที่ชัดเจน รวมทั้งกิจกรรมบางกิจกรรมตามรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูแบบเข้มข้นทางสายใหม่ (FAST Model) ที่ใช้อยู่ในสถาบันธัญญารักษ์ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสม่ำเสมอ และมีข้อจำกัดด้านความร่วมมือของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และบางกิจกรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยที่เป็นผู้หญิงได้ครอบคลุม

2. รูปแบบและกิจกรรมในการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่พัฒนาขึ้น จำนวน 3 รูปแบบ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ป่วยหญิงที่ตั้งครรภ์ กลุ่มผู้ป่วยหญิงที่มีอาการทางจิต และกลุ่มผู้ป่วยหญิงที่ขาดแรงจูงใจในการรักษา โดยทั้ง 3 รูปแบบ ใช้แนวคิดระบบการดูแลผู้ป่วยแบบการจัดการผู้ป่วยรายกรณี (Case Management) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการกำหนดแผนการดูแลผู้ป่วย (Clinical Pathway) และได้คู่มือแนวทางการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่มีปัญหาซับซ้อนจำนวน 1 เล่ม คู่มือการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ครอบครัว จำนวน 1 เล่ม

3. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัดฯ ต่อรูปแบบการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่พัฒนาขึ้นพบว่า ระบบการดูแลแบบการจัดการรายกรณีมีข้อดีคือมีแนวทางการดูแลผู้ป่วยที่ชัดเจน ให้การดูแลผู้ป่วยครอบคลุมปัญหา มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพ ดูแลผู้ป่วยไปในทิศทางเดียวกัน มีการทำงานเป็นระบบ มีขั้นตอนต่อเนื่อง พยาบาลเกิดความภาคภูมิใจและมีความรับผิดชอบต่อผู้ป่วยมากขึ้น สัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยกับพยาบาลดีขึ้น ผลลัพธ์ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพมีคุณภาพ และความพึงพอใจของผู้ป่วยและครอบครัวต่อกิจกรรมในการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่พัฒนาขึ้นพบว่าพบว่ามีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$ และ 3.97)

4. ปัญหาและอุปสรรคในการนำรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดหญิงที่ใช้รูปแบบการจัดการรายกรณีคือ ความร่วมมือระหว่างสหสาขาวิชาชีพยังน้อย เนื่องจากต่างมีภาระงานมาก ทำให้การดูแลผู้ป่วยไม่เป็นไปตามแผนการที่วางไว้ รวมทั้งไม่สามารถประชุมร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง และบุคลากรบางคนมองว่าเป็นการเพิ่มภาระงานมากขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ ผู้ป่วยเสพติดหญิง การจัดการรายกรณี